

Юнін О. С.

проректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні, у часи становлення нашої держави як суверенної, демократичної та правової, особливого значення набуває юридична освіта. Невпинно зростає потреба у фахівцях, які знаннями та вміннями покликані сприяти забезпеченню прав і свобод людини, охороні правопорядку та законності, ефективному функціонуванню владних структур. Власне таке завдання покладається суспільством на систему освіти Міністерства внутрішніх справ України.

У сучасному суспільстві юрист – це фахівець, який знає закони, вміє їх застосовувати у будь-якій галузі права: кримінального, цивільного, адміністративного, а також здійснює юридичне обслуговування діяльності фірм, підприємств, організацій та окремих громадян. Професія юриста по праву вважається однією з найдавніших і найшановніших. На сьогодні юридичні знання потрібні різноманітним професіям. Адвокати і юрисконсульти, прокурори і нотаріуси, судді і слідчі забезпечують виконання законів і підзаконних актів, а також гарантують невідворотність покарання в разі їх недотримання.

Однією з найскладніших юридичних професій є професія слідчого. Для якісного виконання своїх функціональних обов'язків слідчому потрібно мати юридичні знання широкого спектру та вміти розбиратися в будь-яких правових питаннях. Юрисконсульт може дозволити собі спеціалізуватися у чомусь одному, наприклад, договірному, акціонерному або банківському праві. Слідчий повинен мати різнобічні юридичні знання, оскільки кримінальні правопорушення відбуваються у найрізноманітніших сферах – економічній, фінансовій, у сфері авторського права тощо – й торкаються різних галузей людської діяльності. Крім цього, зважаючи на широке коло осіб, з якими слідчий вимушений спілкуватись при виконанні своїх обов'язків, він повинен бути толерантним, ввічливим, але водночас рішучим та переконливим.

Саме такі завдання – виховання спеціалістів-юристів, які поєднують глибоке знання юриспруденції з розвитком особистих якостей – є пріоритетними у навчанні курсантів в закладах вищої освіти МВС України.

На сьогодні у період реформ, наближення України до європейських

стандартів, жодна галузь не може обійтися без змін. Це стосується й освітянської сфери. Існують декілька концепцій розвитку юридичної освіти. На жаль, не всі вони є продуманими та, дійсно, реформаторськими, зокрема із точки зору законотворчості.

Одним із елементом таких реформ є пропозиції щодо позбавлення слідчого й дізнавача статусу юриста. Відверто кажучи, така ідея сама по собі настільки абсурдна та безглузда, що навіть не хочеться на ній зупинятись. Але, все ж таки потрібно зазначити, що реформа юридичної освіти повинна відбуватись лише після остаточного реформування кримінальної юстиції як системи взагалі. На сьогодні на стадії досудового розслідування, зокрема кримінальних правопорушень, є дві сторони – обвинувачення та захисту, основними суб'єктами яких є слідчий (дізнавач) та захисник. Позбавляючи одного з них юридичних знань, ми в такий спосіб ставимо їх у нерівне становище, що може призвести до численних порушень, серед яких – порушення прав та свобод учасників процесу, принципу справедливості та невідворотності покарання за вчинене кримінальне правопорушення.

Іншою, суперечливою пропозицією є позбавлення можливостей підготовки фахівців-юристів закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Прибічникам такої концепції, мабуть, потрібно все ж таки замислитись не над відомчою приналежністю закладу вищої освіти, а над її кадровим складом, наявністю професіонально підготовлених викладачів, зокрема з науковими ступенями та вченими званнями, працівників з досвідом практичної роботи, новітніми методами та технологіями навчання, що застосовуються в освітньому процесі. Якщо проаналізувати ці показники, стане зрозуміло, що заклади вищої освіти системи МВС України є на сьогодні передовими за всіма критеріями та здатні випускати фахівців-юристів не лише із знанням всіх галузей юриспруденції, а й з глибоким знанням психології людини, стійкими морально-вольовими та естетичними якостями.

Особливостям підготовки фахівців у закладах вищої освіти системи МВС приділялось багато уваги на сторінках друкованих та інтернет-видань. Зокрема, справедливо відмічаються позитивні сторони такої підготовки. По-перше, це професійність підготовки, обумовлена наявністю не лише теоретичних знань, а й практичної підготовки, що забезпечується науково-педагогічним складом, серед якого фахівці з досвідом роботи у слідчих та оперативних підрозділах системи МВС України. По-друге, це щільний зв'язок отриманих здобувачами вищої освіти теоретичних знань із практичною підготовкою, оскільки існують налагоджені зв'язки закладів вищої освіти із підрозділами поліції, в яких курсанти та студенти мають можливість випробувати отримані знання та навички на практиці в непростих реаліях, тоді як у «класичних» юридичних закладах вищої освіти такі можливості обмежені. По-третє, це доступність юридичної освіти з можливістю залучення до навчання обдарованої молоді з малозабезпечених

верств населення, оскільки навчання здійснюється за державні кошти, а підготовка працівників поліції, зокрема слідчих, не є надто затратною частиною бюджету [1].

Приєднуючись до дискусії, запропонованої міжнародним інтернет-виданням «osvita.in», можна підтримати думку авторів щодо недоцільності пропозицій «реформування» освітньої сфери шляхом позбавлення закладів вищої освіти МВС України права підготовки юристів, оскільки вони є ні чим іншим, як лобіюванням інтересів «цивільних» закладів юридичного профілю.

Перспективним у реформуванні юридичної освіти може бути повернення до галузі знань 08 «Право» спеціальності «Правоохоронна діяльність». Етимологія слова «правоохоронець» означає ніщо інше як охоронець прав людини, а саме юриспруденція спрямована на охорону та захист прав людини. Вивчаючи досвід діяльності поліцейських таких спеціальностей, як дільничний офіцер поліції, працівник оперативного підрозділу, патрульний поліцейський, можна зробити висновок про необхідність наявності у них юридичних знань. Ми всі пам'ятаємо, що така система вже існувала. У цьому випадку прислів'я «нове – це добре забуте старе» може бути незайвим.

Список використаних джерел:

1. Неганов В. Для чого заклади вищої освіти МВС мають надавати правову освіту. *Юридичний вісник України*, № 31 (1359). URL: https://lb.ua/blog/victor_neganov/490906_chogo_zakladi_vishchoi_osviti_mvs.html (дата звернення: 16.12.2024).
2. Юридична освіта для обраних, або велике лобі «маленьких королів». URL: <https://osvita.in/ua/vishha-osvita/aktualne/juridichna-osvita-dlja-obranih-abo-velike-lobi-malenkih-koroliv> (дата звернення: 16.12.2024).